

بررسی باورها و نگرش های والدین در مورد یادگیری آنلاین دانش آموزان دبستانی طی بیماری کووید ۱۹

فرزاد بخت^۱، محمد رضا فیروزی^۲، لیلا تیموری فر^۳

^۱دانشجوی کارشناسی ارشد تحقیقات آموزشی دانشگاه یاسوج

^۲هیات علمی دانشگاه یاسوج

^۳دانشجوی کارشناسی ارشد تحقیقات آموزشی دانشگاه یاسوج

چکیده

این مقاله با هدف بررسی باورها و نگرش های والدین در مورد یادگیری آنلاین دانش آموزان دبستانی طی بیماری کووید ۱۹، به مرحله اجرا درآمد. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه والدین دانش آموزان مقطع دبستان شهر یاسوج، مرکز استان کهگیلویه و بویراحمد، بود که ۳۳۳ نفر با روش نمونه گیری در دسترس انتخاب و پرسشنامه ی پژوهش را که به صورت محقق ساخته بود، تکمیل کردند. داده ها از طریق آزمون خی دو تحلیل شدند. نتایج نشان داد، اولاً، باور و نگرش والدین نسبت به آموزش آنلاین مستقل از جنسیت شان و تحت تاثیر مدرک تحصیلی آنها و پایه تحصیلی دانش آموزانشان است. ثانياً با توجه به عمده باورهای والدین در مورد روش آموزش آنلاین از جمله؛ مشکلاتی که این روش برای خانواده ها به وجود آورده، عملکرد ضعیف تر دانش آموزان نسبت به آموزش حضوری، سرعت پایین اینترنت و تقلب عمده دانش آموزان در آموزش آنلاین و نهایتاً آفت شدید تحصیلی دانش آموزان، نگرش والدین نسبت به آموزش آنلاین، به شدت منفی است. همچنین مهم ترین نگرش والدین به آموزش آنلاین، احساس وابستگی دانش آموزان به تلفن هوشمند، احساس ناکارآمد بودن این روش نسبت به آموزش حضوری و کاهش نظارت عمومی معلمان در آموزش آنلاین بود. نتایج این پژوهش امکان استفاده به منظور برنامه ریزی، تصمیم گیری و اجرا در حوزه ی آموزش، منحصراً آموزش مجازی، برای دانش آموزان تمامی مقاطع، مخصوصاً مقطع ابتدایی را فراهم می سازد.

واژه گان کلیدی: باور ها و نگرش والدین، کووید ۱۹، یادگیری آنلاین، دانش آموزان دبستانی.

مقدمه

کمال توفیق هر جامعه ای پیش از هر چیز وابسته به سرمایه های انسانی آن جامعه است و بدون شک سهم آموزش و پرورش به عنوان بزرگترین و مهمترین نهاد فرهنگی هر جامعه ای در توسعه همگانی؛ غیرقابل انکار است (اکوپوف^۱ و دیگران؛ ۲۰۲۱). از میان مقاطع متفاوت آموزش و پرورش مقطع دبستان به عنوان پایه و اساس آموزش در همه کشورهای جهان پذیرفته شده است (اتور^۲ و دیگران، ۲۰۱۳). قبل از سال ۲۰۱۹ آموزش و پرورش رسمی در دنیا در بستر مدرسه به صورت حضوری در کلاس ها و کالج ها انجام می گرفت تا اینکه در سال ۲۰۱۹، شیوع بیماری کروناویروس^۳ مشهور به کووید ۱۹، به یکباره روال معمول آموزش و پرورش را تغییر داد و شیوه غالب آموزش؛ به صورت آنلاین و غیر حضوری شد. این شیوه آموزشی موجب شد تا یادگیری آنلاین جایگزین یادگیری قبلی دانش آموزان شود. یادگیری آنلاین یا مجازی یا غیر حضوری که گاهی از آن به یادگیری الکترونیکی نیز یاد می شود، به انواع یادگیری گفته می شود که با استفاده از اینترنت به صورت همزمان یا غیر همزمان صورت می گیرد (دانگ^۴ و دیگران، ۲۰۲۰).

با مشخص شدن جایگاه آموزش و پرورش در توسعه همگانی، همچنین اهمیت دوره دبستان و نقش اولیا در روند یادگیری آنلاین دانش آموزان در این دوره در طول شرایط خاص کووید ۱۹، شایسته است، دیدگاه والدین به عنوان مهم ترین اعضای جامعه ی آموزشی در این شرایط خاص، در بستر آموزش مورد بررسی قرار گیرد. اگرچه ادبیات رو به رشدی در مورد تأثیرات کووید ۱۹ بر آموزش و پرورش و باور و نگرش اولیا در ارتباط با آموزش آنلاین وجود دارد؛ اما ما در نظر داریم با استفاده از نظرات اولیا کودکان دبستانی به عنوان جامعه مورد بررسی؛ بر جوانب آموزش آنلاین و دیدگاه های اولیا در این مقطع تمرکز کنیم. از این رو پژوهش حاضر در نظر دارد تا باورها و نگرش والدین در مورد یادگیری آنلاین دانش آموزان دبستانی طی بیماری همه گیر کووید ۱۹ را، بررسی کند.

باورها ارزش ها و نگرش های ما دائماً با همسالان، دوستان، خانواده یا معلمان در تعامل است. ما به طور غریزی افرادی را دوست داریم که در ارزش ها و باورهای اصلی، با ما مشترک اند. هماهنگ کردن سیستم های باور و نگرش، چیزی است که یک رابطه شخصی، حرفه ای یا آموزشی را تقویت می کند. برای دستیابی به تعالی باید بتوانیم ارزشهای اصلی و نظام های باور که زیر بنای نگرش ها هستند را شناسایی و تقویت کنیم زیرا در نهایت نگرش ها هستند که موجب رفتار می شوند (اولکیشن^۵؛ ۲۰۲۰).

تمرکز روی عقاید و باورها به منظور مطالعه فرهنگ، رویکردی نظری برای مطالعه در روانشناسی فرهنگی خوانده می شود. اپیدمی کرونا ویروس در سطح فردی و شخصی باورها و نگرش را تحت تأثیر قرار داده است. باورها و نگرش ها قبل از کرونا در مورد آموزش و شیوه های آن با دوران پسا کرونا متفاوت است (فراهانی، ۱۳۹۹). باورها و نگرش والدین نسبت به یادگیری آنلاین تا حد زیادی به میزان یادگیری دانش آموزان آنها بستگی دارد (ژانگ^۶، ۲۰۲۱). هدف از نگارش این مقاله بررسی باور و نگرش والدین در ارتباط با آموزش آنلاین دانش آموزان دبستانی طی بیماری کووید ۱۹ است.

ادبیات نظری

باور

واژه "Belief" در فارسی به معنی باور، عقیده، ایمان و اعتقاد ترجمه شده است (آریان پور، ۱۳۸۵). این واژه از اصطلاحات مربوط به حوزه روانشناسی اجتماعی است که مباحث مربوط به پدیده روانی اعتقاد را از این حیث که دارای رفتارسازی

1-Grigory Akopov

2-Comfort Etor

3-Corona Virus Disease.2019

4-Chuanmei Dong

5-Kumar

6-Zhang

اجتماعی است مطالعه می‌کند. آنگونه که ذکر شد در یک تعریف ساده و رسا، باورها یا عقیده‌ها، اندیشه‌هایی هستند که فرد به درستی و حقانیت آن‌ها اعتقاد دارد (پارسا، ۱۳۸۳).

باور یا اعتقاد، وضعیتی در ذهن است که با وجود آن فرد فکر می‌کند چه چیزی درست است، بدون توجه به اینکه آیا شواهد تجربی یا دلایل عقلی و منطقی برای اثبات مدعا وجود دارد یا نه؛ یعنی با قطعیتی که بر حقایق مسلم دیگری مبتنی باشد، ثابت کند که آن چیز درست است. پس باور بازنمایی ذهنی از یک نگرش جهت دار است که به سمت حقیقی بودن آن نگرش است (پرایمر^۷، ۲۰۱۸). باورها یا عقاید، اندیشه‌هایی هستند که فرد به درستی به حقانیت آنها اعتقاد دارد (پارسا؛ ۱۳۸۳). باورها، سازمانی با ثبات از ادراک و شناختی نسبی، درباره جنبه‌های خاصی از دنیای یک فرد است (روشبلو^۸، ۱۹۹۲). به بیانی ساده تر باور مجموعه اعتقادات و افکاری است که از نظر ما کاملاً درست و مسلم هستند و زندگی ما را هدایت می‌کنند و موجب توسعه فردی می‌شوند.

نگرش

تعریف قدیمی از نگرش در مدیریت رفتار سازمانی این گونه است: "هر نوع بیان نظر در مورد یک شیء یا یک فرد یا یک رویداد که در آن قضاوت و ارزیابی نهفته باشد (مستقل از مثبت یا منفی بودن آن) نگرش نامیده می‌شود" (رابینز^۹، ۱۳۷۶). عقیده ای که شامل یک جزء ارزیابی کننده و یک جزء هیجانی باشد که به دشواری تغییر پذیر است و در بر دارنده ی بعد عاطفی است (کریستینس^{۱۰}، ۲۰۰۶). گوردون آلپورت^{۱۱} (۱۹۵۴)، نگرش را یک حالت آمادگی ذهنی و عصبی می‌داند که از طریق تجربه سازمان می‌یابد و بر واکنش عاطفی فرد نسبت به یک موضوع موقعیت یا یک چیز تاثیر مستقیم می‌گذارد (پاشا شریفی، ۱۳۸۱). به بیان ساده و عامیانه، نگرش دوست داشتن یا نداشتن یک چیز، موقعیت، یا موضوع است که منجر به رفتار در راستای آن می‌شود.

اهمیت نگرش

با توجه به تعاریف مزبور، نگرش‌ها در زمینه سازی و شکل دهی به رفتارها، ایجاد انگیزش، ارضای نیازها و جهت دهی به گرایش‌ها تاثیر جدی دارند. به همین دلیل مطالعه آن‌ها بخش عمده ای از علم روان شناسی اجتماعی را به خود اختصاص داده است. به طوری که «هیچ مفهوم مجردی نتوانسته است همچون مفهوم نگرش موقعیت عمده ای در روان شناسی اجتماعی کسب کند».

یادگیری آنلاین

یادگیری تجربه شده از طریق اینترنت به صورت هم‌زمان یا غیر هم‌زمان را گویند (دانگ، ۲۰۲۰)؛ که در این پژوهش معادل E.learning، آموزش آنلاین، آموزش مجازی؛ یادگیری مجازی، یادگیری اینترنتی، یادگیری از راه دور با تلفن همراه و سایر ابزارهای ارتباطی، چه به صورت آنلاین و چه به صورت آفلاین می‌باشد.

همه گیری کووید ۱۹

یک همه گیری در جریان (در زمان نگارش این پژوهش)، ناشی از ویروس کرونا، سندروم حاد تنفسی ۲؛ (SARS-cov-2) که برای نخستین بار در دسامبر ۲۰۱۹ در شهر ووهان^{۱۲} کشور چین شناسایی شد و در ۱۱ مارس، سازمان جهانی بهداشت، شیوع بیماری را همه گیر اعلام کرد (سازمان جهانی بهداشت^{۱۳}، ۲۰۲۰).

⁷ -Primer

⁸ Roshblav

⁹ -Robbins

¹⁰ Christine

¹¹ Allport

¹² -Wuhan

¹³ -WHO

تجربه

کامل ترین و مشهورترین تعریف از تجربه، توسط هیلگارد و مارکوئیز اینگونه است؛ تجربه تعامل میان فرد و محیط و تأثیر متقابل آنها با همدیگر به دنبال یک سری فعل و انفعالاتی است (سیف، ۱۳۹۱). به عبارت ساده تجربه تأثیر متقابل بین محرک های بیرونی و درونی و یادگیرنده است.

تعاملات اجتماعی

به معنای ایجاد رابطه بین دو نفر یا بیشتر که منجر به واکنش میان آنها می شود و این واکنش برای هر دو طرف شناخته شده باشد. تعامل اجتماعی می تواند یک موضوع فیزیکی، یک نگاه، یک مکالمه، یا ارتباط بین افراد باشد (موسوی، ۱۳۹۲).

استنتاج

اصطلاحی است که در فلسفه و منطق بیشتر کاربرد دارد و تعریف مفهومی آن اینگونه است: یک نتیجه گیری که طی آن ذهن انسان از یک حکم کلی، حکم جزئی را صادر می کند. یا به عبارتی ساده تر بهترین تبیین یکی از استدلال های ماست که از آن برای اثبات چیزی استفاده می کنیم (شیروانی، ۱۳۷۷).

بعد شناختی

این بعد از ذهن انسان با جریان هایی مربوط به اندیشه آدمی سر و کار دارد و به دو بخش دانشی و مهارتی تقسیم می شود و مرتبط با حفظ کردن، فهمیدن، استدلال کردن و قضاوت کردن است. در بعد شناختی تجارب فرد ساخت های شناختی را به وجود می آورند که حاصل تعامل های پیچیده بین عوامل زیستی و تجربی است و شالوده فعالیت های رفتاری فرد است (سیف، ۱۳۹۱). بعد شناختی به روابط متقابل و اعتماد (نهادی، اجتماعی) اشاره دارد (لاک لی^{۱۴}، ۲۰۰۵).

باورهای ارزشی و غیرارزشی

اگر باورها مورد ارزیابی قرار گیرند باورهای ارزشی هستند. مثلاً وقتی می گوئیم صدای اتومبیل، اعصاب خوردکن است، یک باور ارزشی است. اگر باورها فقط به ارتباط بین دو موضوع مربوط شوند، باور غیر ارزشی محسوب می شوند. مثلاً فرد سیگاری وقتی به سرطان ریه مبتلا می شود اظهار می کند، که به عقیده من، مصرف سیگار بر سلامت ریه ها اثر مستقیم دارد، در حالی که قبلاً چنین اعتقادی نداشت. این یک باور غیر ارزشی است (بدار^{۱۵} و دیگران، ۲۰۰۸).

عقیده

عقیده (opinion)، در ساده ترین تعریف چیزی که شخص بر مبنای واقعیات درست می پندارد و ناپایدار است؛ یعنی شخص می تواند آنها را با شواهد خوب و روشن دگرگون کند. عقاید از باورها جزئی ترند (آرنسون^{۱۶}، ۱۹۳۲).

دید قالبی

تفکر قالبی (stereotype)، تعمیم به جا یا نابجای نگرش را گویند؛ یعنی نگرش نخست تعمیم می یابد و سپس دید قالبی شکل می گیرد (پارسا، ۱۳۸۳).

تعصب

تعصب یا پیش داوری نگرش و عقیده ی مساعد یا نامساعدی که بدون نسبت به شخص، شی یا امری اعمال می شود و حتی با دلایل و مدارک مسلمی که خلاف آن را اثبات می کند، تغییر نمی یابد (پارسا، ۱۳۸۳).

بعد عاطفی

این بعد مربوط به احساسات و واکنش های عاطفی نسبت به یک شخص یا یک موضوع یا چیزی است و تغییر در احساسات، نگرش ها و ارزش ها تحت کارکرد این بعد است (بدار^{۱۷}، ۱۹۹۳).

¹⁴ -Lock Lee

¹⁵ -Bedar

¹⁶ -Ernsson

¹⁷ -Bednar

عاطفه

عاطفه یا احساس، به رفتار اجتماعی گفته می شود که درون مایه انسانی دارد و بر اساس نوعی کنش و واکنش به وجود می آید و از سه مولفه شناختی و فیزیولوژیکی و رفتاری برخوردار است (ساینس دیلی،^{۱۸}، ۲۰۰۷).

پیشینه ی پژوهش

در ایران تا زمان نگارش این پژوهش تعداد محدودی مطالعه انجام شده است که هرکدام تا حدودی با موضوع در ارتباط است. از جمله در پژوهشی با عنوان آسیب شناسی تاثیر کووید ۱۹ بر حقوق کودکان و راه های حمایتی که توسط غنی زاده بافقی (۱۴۰۰) انجام شده، چنین نتیجه گیری شد که کودکان به دلیل الگوی تغذیه و رفتاری ویژه و همچنین وابستگی شدید به والدین و مراقبان در معرض بیشترین آسیب ها قرار دارند. بسیاری از حقوق کودکان از جمله حق حیات، بقا و سلامت آموزش مراقبت و نظارت بازی تفریح امنیت و حضور در کنار خانواده و ... نیز مخدوش شده است. اگرچه بیماری کووید ۱۹ بر خلاف بیماری های عفونی دیگر کمتر کودکان را تحت تاثیر قرار داده است ولی کودکان همچنان نقش ناقلان این بیماری را بازی می کنند و آثار روانی پسا کرونا بر کودکان خواهد ماند. در پژوهشی دیگر که توسط میر احمدی زاده و دیگران (۱۳۹۹) با عنوان ارزیابی نگرش دانش آموزان و احساسات آنها نسبت به تعطیلی ناگهانی مدارس در طول همه گیری کووید ۱۹، در طول یک مطالعه مقطعی انجام شد، نتیجه به دست آمده سطح رضایت بخشی از احساسات دانش آموزان در مورد مدارس و آموزش و پرورش در طول تعطیلی مدارس و مؤسسات را نشان می دهد و علیرغم شرایط تحصیلی دانش آموزان نسبت به یادگیری و مدارس اشتیاق نشان می دادند. در یک پژوهش دیگر که در ایران توسط فراهانی (۱۳۹۹) با موضوع تغییرات نگرش باور و ارزش در سطوح فردی و فرهنگی در طول هم گیری کووید ۱۹ انجام شد این نتیجه به دست آمد که کووید ۱۹ باعث شکل گیری نگرش ها و باورها و ارزش های جدیدی شده است که متفاوت از شرایط ماقبل کرونا می باشد و همچنین نحوه مقابله با شرایط زندگی در دوران کرونا برای جامعه ایرانی یک نوع سازگاری در شرایط سخت را ایجاد کرده است. پژوهشی دیگر با عنوان تجربه زیسته دانشجویان درباره یادگیری آنلاین در دوران اپیدمی بیماری کووید ۱۹ توسط شکری و دیگران (۱۳۹۹) طی یک تحلیل پدیدارشناسی انجام شد. از تحلیل داده های به دست آمده سه مضمون اصلی شامل احساس کفایت و شایستگی، خودمختاری و خود راهبردی و ارتباط استخراج شدند. نتایج نشان داد که خورده مضامین ذیل، هر یک از مضامین اصلی، شامل نوع تکلیف، مشارکت، ارزشیابی، حمایت اجتماعی، زمان، اسناد های علی، باورهای خودکارآمدی، آمیبه های ذهنی، هیجانات و مولفه های اخلاق حرفه ای معلم بودند. به طور کلی نتایج این مطالعه همسو با آموزه های نظریه خود تعیین گری، نشان داد که هر چند در مورد استفاده از آموزش مجازی تجربه برخی محدودیت ها گریزناپذیر است، اما بر اساس دیدگاه دانشجویان تسهیل شرایط الزام برای تامین نیازهای روانشناختی بنیادین آنها در حفاظت از پویایی حیات علمی آنها از نقش تعیین کننده ای برخوردار است.

در پژوهشی که توسط دکتر کلارک^{۱۹} و دیگران (۲۰۲۱) با موضوع هنگامی که والدین معلم می شوند؛ نگرش های والدین در مورد آموزش از راه دور در طول کرونا، انجام شد نتایج تحقیق وجود تفاوت در نگرش والدین با توجه به ویژگی های ساختاری آنها (سن، جنس، وضعیت تحصیلی) را نشان می دهد. علاوه بر این شرکت کنندگان بازخورد مثبتی از آموزش آنلاین را نشان دادند. والدینی که فرزندان ها اول تا چهارم بودند، نیازمند راهنمایی هایی بودند که از علت های وجود تفاوت در نگرش نسبت به آموزش آنلاین بود. در پژوهشی دیگر تحت عنوان، دیدگاه والدین در مورد آموزش آنلاین در زمینه همه گیری کرونا که توسط دانیلا^{۲۰} و دیگران (۲۰۲۱) انجام گرفت، این نتیجه به دست آمد که مدارس می توانند جهت پیشرفت آموزش آنلاین از ابزارهای

¹⁸ -www.sciencedaily.com

¹⁹ -Dr. Clark

²⁰ -Danila

یادگیری دیجیتال استفاده کنند. در این مطالعه نظرات والدین در مورد ۷۳۲ کودک در سنین مدرسه (۳۱۳ تا کلاس اول تا چهارم) و (۳۶۲ پاسخ برای دانش آموزان کلاس (۵ تا ۹) و ۶۳ پاسخ برای دانش آموزان (۱۰ تا ۱۲) به دست آمد. نتیجه از این قرار بود که والدین پس از اینکه عامل یادگیری شدند از حمایت مربیان جهت درک فرایند یادگیری در دانش آموزان استقبال کردند. از دیگر نتایج مهم این تحقیق روشن شدن نقش مادران دانش آموزان بود که به عنوان مهمترین حمایت کننده دانش آموزان در آموزش آنلاین بودند. همچنین مشخص شد پیش نیاز درجه یک آموزش آنلاین، برخورداری از ابزارهای فناوری دیجیتال و شیوه استفاده از آنها می باشد به طوری که کودکانی که والدین آنها نمی توانستند از فناوری دیجیتال استفاده کنند یا امکان تهیه ابزارهای دیجیتال را نداشتند، شاهد قرار گرفتن فرزندشان در گروه خطر با شکاف آموزشی بزرگتر بودند. مطالعه دیگر با عنوان اثربخشی آموزش آنلاین در طول همه گیری کووید ۱۹ توسط بوتنارو^{۲۱} و دیگران (۲۰۲۱) انجام شد که موضوع آن تجزیه و تحلیل مقایسه ای بین تصورات دانشجویان و دانش آموزان دبیرستانی در رومانی بود. نتیجه به دست آمده این بود که شرکت کنندگان به آموزش آنلاین واکنش های متفاوتی نشان دادند. واکنش های آنها بر اساس مهارت آنها در استفاده از ابزار های آنلاین، توانایی آنها در دسترسی فنی به دوره های آموزش آنلاین و شیوه تدریس مربیان در انجام فعالیت های یادگیری بود. در پژوهشی دیگر تحت عنوان، دبستان در زمان کووید ۱۹ (مشارکت والدین در یادگیری آنلاین دانش آموزان) که توسط ساری^{۲۲} و دیگران (۲۰۲۱) انجام شد، نقش های والدین در آموزش آنلاین تبیین شد. سازماندهی و مدیریت، راهنمایی و آموزش، تسهیل آموزشی و ایجاد انگیزه در یادگیری، چهار نقش مهم والدین در آموزش آنلاین در زمان کرونا بودند. در این پژوهش مشخص شد یادگیری آنلاین بر تعامل فعال بین والدین و دانش آموزان و معلمان و محتوای یادگیری، همین طور تأثیر همسالان و اصول آموزش و یادگیری استوار است. همچنین مسائل و مشکلات شخصی که می تواند استرس زا باشد آموزش آنلاین را تهدید می کند. پژوهشی دیگر با موضوع یادگیری الکترونیکی در مقابل یادگیری حضوری (تجزیه و تحلیل رفتار دانش آموزان در طول کووید ۱۹) توسط گرهس و دیگران (۲۰۲۱) انجام گرفت. نتایج حاصله نشان داد دو گروه دانش آموزان (گروهی که منحصراً از آموزش آنلاین شروع به تحصیل کردند و گروهی که هم آموزش حضوری و هم آموزش آنلاین و تجربه کرده اند)، دیدگاه های مختلفی در مورد آموزش آنلاین دارند. ولی هر دو به صورت مشترک بر لزوم درک تغییرات جاری روند آموزشی و حل مشکلات آن و اطمینان از پایداری روش آموزش صحبت کردند.

مطالعه ای توسط هونگ لاو^{۲۳} (۲۰۲۱) با موضوع یادگیری آنلاین و رضایت والدین در طول کووید ۱۹؛ شایستگی کودک در یادگیری مستقل، انجام شد که در آن تأثیر تعدیل کننده شایستگی کودک در یادگیری مستقل در رابطه بین میزان تکلیف یادگیری، طول دوره آموزش آنلاین و رضایت والدین طی کووید ۱۹ مورد بررسی قرار گرفت. شرکت کنندگان والدین دانش آموزان مقطع ابتدایی اول تا ششم بودند که در طول تعلیق کلاس ها در فعالیتهای آموزشی مشارکت داشتند. این پژوهش نشان داد مدت زمان آموزش آنلاین و میزان تکلیف محوله به دانش آموزان، با رضایت والدین ارتباط دارد؛ اما این رابطه با شایستگی کودکان تعیین می شود. به طوری که روابط مثبت فقط در بین کودکانی یافت شد که در یادگیری آنلاین به طور مستقل دارای صلاحیت بیشتری بودند. پس توجه به توانایی کودکان در طراحی یادگیری آنلاین برای توفیق آموزشی به افزایش رضایتمندی والدین کمک می کند. در مقاله ای تحت عنوان تأثیر سواد دیجیتال بر خطرات آموزش آنلاین در طول کووید ۱۹ بر دانش آموزان، که توسط پارنا ما^{۲۴} و دیگران (۲۰۲۱) انجام شد، این نتیجه به دست آمد که سواد دیجیتال دانش آموزان و والدین بر خطرات آموزش آنلاین موثر است. مشخص شد که اولین گام برای موفقیت آموزش آنلاین در نظر گرفتن رسانه ایمن و مناسب برای آموزش است. مطالعه دیگر توسط مانجاویزه^{۲۵} و دیگران (۲۰۲۰) با موضوع نگرش دانش آموزان نسبت به آموزش آنلاین؛ مهارت های بالینی در طول بیماری کووید ۱۹، انجام گرفت. این پژوهش نشان داد ارزیابی مهارت های زبان جزء مهمی از فرآیند آموزش و یادگیری در سطح آموزش و پرورش است و باید آزمون های زبان توسعه داده

²¹ -Butnero

²² -Sari

²³ -Hong Lau

²⁴ - Parnama

²⁵ -Manjavizeh

شود. نتایج این پژوهش نشان داد به طور کلی دانش آموزان از دوره آموزش آنلاین راضی بودند و حداقل روبه های لازم را یاد گرفته بودند.

در مطالعه ای تحت عنوان درک والدین چینی از آموزش و یادگیری اضطرابی از راه دور در چین در طول کووید ۱۹؛ که توسط ژانگ^{۲۶} (۲۰۲۱) انجام شد، به چالش های آموزش آنلاین که معلمان، دانش آموزان و والدین با آن روبه رو بودند و راهبردها و فناوری پیشرفته که معلمان و مدارس برای آموزش از راه دور استفاده می کردند، پرداخته شد. در پایان این مطالعه، شرکت کنندگان تاکید کردند که آموزش و یادگیری آنلاین می تواند از نظر فضای یادگیری و رفتار و تعامل شناختی و عاطفی دانش آموزان جایگزین کلاسهای حضوری شود؛ اما والدین نسبت به کیفیت آموزش آنلاین نگرش بدبینانه داشتند و استدلال کردند که آموزش و یادگیری از راه دور برای دانش آموزانی که ضعف خود تنظیمی دارند، فاجعه بار خواهد بود. در مطالعه ای که توسط استیتر^{۲۷} و دیگران (۲۰۲۱) با عنوان دیدگاه والدین پیش دبستانی در مورد آموزش از راه دور در زمان کووید ۱۹، انجام شد، انواع فعالیت های والدین، موانع آموزش از راه دور پیش دبستانی و منابع مورد نیاز والدین، مورد بررسی قرار گرفت. نتایج این پژوهش نشان داد که والدین به حمایت های بیشتری در زمینه ی انجام فعالیت های مبتنی بر درس ریاضی نیازمندند. همینطور مشخص شد در طول کووید ۱۹ با آموزش آنلاین فرصت های کمی برای مشارکت عاطفی و اجتماعی در دسترس بود. بعلاوه در طول کووید ۱۹ کودکان فرصت یادگیری خلاق را از دست داده اند.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه جمع آوری داده ها، با توجه به اهداف این پژوهش که روش تحقیق کمی پیمایشی گزینش شده است، از یک نظر سنجی آنلاین ناشناس جهت سنجش نگرش و باور اولیای دانش آموزان استفاده خواهد شد.

روش اجرای تحقیق

در این تحقیق از روش میدانی و مراجعه به کتابخانه ی آنلاین در مراحل مختلف استفاده شد. همچنین با توجه به عدم وجود پیشینه ی موضوع پژوهش در داخل و جدید بودن آن، وبگردی های شبانه روزی جهت اخذ آخرین تحقیقات انجام شده در سراسر کشورهای جهان و مطالعه ی نتایج به دست آمده انجام شده است و محقق با دانشگاه های خارجی و اساتید آنها و مراکز معتبر تحقیقاتی از کانال های شبکه های اجتماعی و ایمیل در ارتباط بوده است. برای اجرای پرسشنامه نیز پس از آشنایی مقدماتی و برقراری ارتباط با کارکنان مدارس و اولیای دانش آموزان، نکاتی درباره ی مقیاس ها، هدف و ضرورت دقت در پاسخگویی و اهمیت همکاری آن ها ارائه شد. پرسشنامه در گوگل فرم^{۲۸} طراحی شد و با توجه به محدودیت های کرونا ویروس لینک آن در شبکه های اجتماعی به اشتراک گذاشته شد و توضیحات لازم ذیل آن ارائه گردید. در آخر از تمامی کارکنان مدارس و والدین دانش آموزان تشکر و قدردانی شد.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات و آمار

در این پژوهش تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزارهای Spss^{۲۹} نسخه بیست و شش در دو سطح توصیفی و استنباطی انجام شده است. در سطح توصیفی درصد و فراوانی، میانگین و انحراف استاندارد ارائه گردید. در سطح استنباطی نیز برای بررسی سؤالات و آزمون فرضیه های پژوهش از روش های آماری آزمون مجذور خی استفاده شده است.

یافته های استنباطی پژوهش

به منظور پاسخگویی به سؤالات و بررسی فرضیات پژوهش، ابتدا پیش فرض های آزمون مجذور خی (کای اسکوئر) ارائه شده است.

²⁶ -Zhang

²⁷ -Statz

²⁸ -Google Form

²⁹ - Statistical package for social scienc-

آزمون توزیع نرمال یا آزمون مربع کای به انگلیسی (Chi-squared) که به صورت X^2 (test) شناخته می شود، از آزمون‌های ناپارامتریک آماری است و برای ارزیابی میزان ارتباط متغیرهای اسمی نسبت به هم به کار می‌رود. برای تعیین اینکه بدانیم آیا از نظر آماری اختلاف معنی داری بین مقادیر فراوانی مشاهدات و فراوانی مورد انتظار در یک یا چند گروه از جدول توافقی (دوطرفه) وجود دارد، از آزمون کای-۲ استفاده می شود. در کاربردهای معمول این آزمون، مشاهدات به کلاسهای جدا از هم تقسیم می شوند. فرضیه صفر در این آزمون این است که؛ (هیچ ارتباطی در مورد متغیرهای طبقه بندی شده در جمعیت وجود ندارد و متغیرها کاملاً مستقل از هم هستند). این آزمون تنها راه حل موجود برای آزمون همگنی در مورد متغیرهای مقیاس اسمی با بیش از دو مقوله است؛ بنابراین، بهترین انتخاب نسبت به آزمونهای دیگر است. مفروضات آزمون مجذور خی به قرار زیر است:

۱- داده ها به صورت تصادفی انتخاب و توزیع شده اند. همچنین مشاهدات باید مستقل از همدیگر باشند. این بدین معناست که آزمون خی دو را نمی توان بر روی داده های همبسته مانند داده های قبل - بعد، داده های جفتی، داده های پانل به کار برد.

۲- آزمون خی دو بدون توزیع است و داده های آن از فرض توزیع نرمال پیروی نمی کنند؛ یعنی لزومی ندارد داده ها توزیع نرمال داشته باشند.

۳- آزمون خی دو هیچ پیش فرضی در خصوص سطح سنجش متغیرها ندارد و برای هر نوع متغیری اعم از اسمی، ترتیبی و فاصله ای قابل استفاده است.

۴- در این آزمون، فرضیه فاقد جهت است؛ یعنی خی دو این فرض را آزمون می کند که دو متغیر تنها بر حسب شانس با یکدیگر ارتباط دارند.

۵- این آزمون نسبت به حجم نمونه حساس است؛ یعنی برای نمونه های کمتر از ۵۰ جواب نمی دهد. استفاده از این آزمون برای نمونه های کمتر از ۵۰، باعث خطای نوع دوم می شود. زمانی که تعداد نمونه کم باشد، مقدار کای اسکوئر توانایی لازم در تشخیص خوب یا ضعیف بودن برازش مدل را ندارد.

۶- فراوانی مورد انتظار هیچ خانه ای نباید کمتر از یک باشد.

۷- فراوانی مورد انتظار بیش از ۲۰ درصد خانه ها نباید کمتر از ۵ باشد. در صورت مشاهده چنین حالتی، یا باید سطرها و ستون ها را در هم ادغام کرد تا فراوانی های مورد انتظار بزرگتر از ۵ شود.

۸- سطح معنا داری شاخص کای اسکوئر برای مقادیر کم آن باید بیش از ۰,۰۵ باشد.

۹- p -value شاخصی جهت عدم معناداری کای اسکوئر می باشد، که مقادیر زیر $0/6$ گواه عدم معناداری بوده و اگر این مقدار بالای $0/6$ باشد به منزله ی معناداری کای دو می باشد.

محدودیت های شاخص کای اسکوئر

شاخص کای دو یک شاخص بسیار معروف برای اندازه گیری برازش مدل با حجم نمونه ۷۵ تا ۲۰۰ به حساب می آید. از آنجا که حجم نمونه در این پژوهش ۳۳۳ می باشد پس از شاخص کای اسکوئر نسبت به درجه ی آزادی استفاده می کنیم. تقریباً توافق جمعی بر سر مقدار قابل قبول بودن این شاخص وجود ندارد؛ برخی حتی مقدار بسیار زیاد ۵ را نیز برای آن متناسب دیده اند. برخی مقدار بین ۱ تا ۲ (کمتر از ۲) و ۱ تا ۳ را به عنوان بهترین نسبت برای این شاخص در نظر گرفته اند؛ در حالی که مقدار ۱ نشان دهنده برازش کامل مدل (مدل اشباع شده) می باشد. اکنون که شرایط و ضوابط آزمون خی دو را بیان کردیم، به تحلیل داده های حاصل از پرسشنامه ها می پردازیم.

در این پژوهش فرضیه ی صفر چنین بیان می دارد که؛ (بین جنسیت و پایه ی تحصیلی دانش آموزان و مدرک تحصیلی اولیا آنان، با باور و نگرش آنها نسبت به آموزش آنلاین ارتباطی وجود ندارد و این متغیرها نسبت به هم مستقل هستند). اکنون این فرضیه را با توجه به نتایج آزمون کای اسکوئر امتحان می کنیم. با توجه به اینکه یکی از کاربرد های کای اسکوئر نشان دادن استقلال متغیرهاست در صدد آنیم تا ارتباط یا استقلال بین متغیرهای باور و نگرش با سه متغیر جنسیت و پایه ی تحصیلی دانش آموزان و مدرک تحصیلی والدین آنها، پردازش کنیم. با توجه به جداول بدست آمده از نرم افزار متوجه

می شویم پاسخ های شرکت کنندگان به ۴۳ سوال مرتبط با سه متغیر مدرک تحصیلی والدین و پایه تحصیلی دانش آموزان، برای هر سوال سه جدول خالی داریم که در مجموع ۱۲۹ جدول از اس پی اس به دست آمد که در زیر نتایج به صورت دو جدول خلاصه ارائه شده است. لازم به ذکر است، تعداد ۴۳ سوال وجود دارد که ۱۹ تای آن مربوط به متغیر نگرش و ۲۴ تای دیگر مربوط به متغیر باور است.

جدول ۱: استقلال متغیر باور از سایر متغیرها

سوال	نگرش و پایه تحصیلی دانش آموزان	نگرش و مدرک تحصیلی والدین	نگرش و جنسیت والدین
۱	0	1	0
۲	1	1	1
۳	1	1	1
۴	1	1	0
۵	1	1	1
۶	1	1	0
۷	1	1	1
۸	1	0	1
۹	1	0	0
۱۰	1	0	1
۱۱	1	1	0
۱۲	1	1	0
۱۳	1	1	0
۱۴	1	1	1
۱۵	1	1	0
۱۶	1	1	1
۱۷	1	0	1
۱۸	1	0	0
۱۹	1	1	0

جدول ۲: استقلال متغیر نگرش از سایر متغیرها

سوال	باور و پایه تحصیلی دانش آموزان	باور و مدرک تحصیلی والدین	باور و جنسیت والدین
۲۰	0	0	0
۲۱	0	1	0
۲۲	1	1	1
۲۳	0	1	1
۲۴	1	1	0
۲۵	1	1	0
۲۶	0	0	1

۰	۱	۱	۲۷
۱	۱	۱	۲۸
۰	۱	۰	۲۹
۱	۰	۰	۳۰
۰	۱	۱	۳۱
۰	۰	۱	۳۲
۱	۱	۱	۳۳
۱	۰	۰	۳۴
۱	۰	۰	۳۵
۱	۱	۱	۳۶
۰	۱	۱	۳۷
۰	۰	۱	۳۸
۰	۱	۰	۳۹
۰	۱	۱	۴۰
۱	۰	۰	۴۱
۱	۱	۱	۴۲
۰	۱	۱	۴۳

در جداول بالا عدد ۱ به معنای جهت دار بودن سوال و وجود رابطه و عدد ۰ به معنای عدم وجود رابطه می باشد. بدین صورت که در جدول کای اسکویر هرگاه مقدار p از ۵ درصد بیشتر شده است عدد ۰ قرار داده ایم که نشان از عدم وجود رابطه دارد و هرگاه مقدار p از ۵ درصد کمتر شده است که معناداری را نشان می دهد، عدد ۱ را قرار داده ایم. همانگونه که مشخص است با شمارش تعداد پاسخ های معنی دار و بی معنی در مورد سوالهای ۱ تا ۱۹ برای متغیر نگرش و سوالهای ۲۰ تا ۴۳ برای متغیر باور متوجه می شویم، که ارتباطی بین متغیرها هست یا نیست یعنی متغیرها مستقل هستند یا خیر. اکنون با توجه به نتایج به دست آمده تعداد پاسخ های معنی دار برای متغیر باور و پایه ی تحصیلی دانش آموزان، از ۲۴ سوال تعداد ۱۴ تای آن جهت دار است که نشان از ارتباط میان باور و پایه ی تحصیلی دانش آموزان دارد؛ یعنی باور اولیا در ارتباط با آموزش آنلاین متأثر از پایه ی تحصیلی دانش آموزانشان بوده است. در مورد تأثیر سطح مدرک تحصیلی والدین بر باور آنها در ارتباط با آموزش آنلاین، تعداد ۱۶ سوال (از ۲۴ سوال) به صورت جهت دار نشان داده شده است و این نتیجه را می دهد که سطح مدرک تحصیلی والدین بر باور آنها در مورد آموزش آنلاین تأثیر گذار است. در مورد باور و جنسیت با توجه به اینکه تعداد سوالات جهت دار کمتر است (۱۱ سوال از ۲۴ سوال)، نتیجه می گیریم که جنسیت تأثیری بر باور والدین در مورد آموزش آنلاین ندارد. همین طور در مورد نگرش و پایه ی تحصیلی دانش آموزان، تعداد ۱۸ سوال از ۱۹ سوال، جهت دار است که نشان می دهد پایه ی تحصیلی دانش آموزان به شدت بر نگرش اولیاء در مورد آموزش آنلاین تأثیر گذاشته است. همینطور در مورد ارتباط متغیر نگرش و سطح مدرک تحصیلی والدین با توجه به مشاهده ی تعداد ۱۴ سوال جهت دار از ۱۹ سوال چنین مستفاد می شود که مدرک تحصیلی والدین بر نگرش آنها در مورد آموزش آنلاین موثر است؛ اما در مورد ارتباط بین نگرش والدین با جنسیت آنها با توجه به تعداد کمتر سوالهای جهت دار (۹ سوال از ۱۹ تا)، نتیجه می گیریم که جنسیت والدین بر نگرش آنها در مورد آموزش آنلاین تأثیری ندارد.

تهیه ی جدول انطباق

جدول انطباق ترسیمی است که به صورت دستی برای مهم ترین (پر تکرار ترین) پاسخ های شرکت کنندگان با در نظر گرفتن اشتراک و اتفاق نظرهای بالای ۵۰ درصد آورده ایم. همانگونه که در جدول زیر آورده شده است، این جدول به صورت دستی از نتایج SPSS و گوگل فرم^{۳۰} (صفحه ی طراحی و اشتراک گذاری پرسشنامه)، استخراج شده است.

جدول ۳: گزینش پاسخ های متغیر باور، بالای ۵۰ درصد، در کل نمونه (باتفکیک جنس و مدرک تحصیلی و پایه ی تحصیلی)

شماره	باور های رایج	درصد کل نمونه	جنسیت		مدرک تحصیلی والدین (تعداد)					پایه دانش آموزان (تعداد)					
			مذکر	مونث	سیکل	دیپلم	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس و بالاتر	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱	عملکرد ضعیف تر دانش آموزان در آنلاین در مقایسه با روش آموزش حضوری	۶۷/۹	%۱۴	%۵۴	۳۸	۷۹	۳۰	۷۴	۵	۱۷	۲۲	۳۲	۴۱	۴۶	۶۸
۲	میزان تقلب دانش آموزان در آنلاین	۶۷	%۱۶	%۵۱	۳۴	۶۷	۲۹	۸۴	۹	۱۸	۲۵	۳۳	۳۸	۴۰	۶۹
۳	مشکل آفرینی آموزش آنلاین برای خانواده ها	۵۵/۹	%۱۳	%۴۷	۳۰	۶۶	۲۱	۶۲	۷	۱۴	۲۰	۲۶	۳۳	۳۵	۵۸

۵۸	۳۶	۳۱	۲۶	۱۷	۱۲	۷	۶۰	۲۵	۶۳	۲۵	%۴۳	%۱۱	۵۴/۱	سرعت پایین اینترنت در آموزش آنلاین	۴
۵۲	۳۴	۳۱	۲۲	۱۸	۹	۵	۵۹	۱۹	۵۵	۲۱	%۳۹	%۱۱	۵۰	افت شدید تحصیلی دانش آموزان در آموزش آنلاین	۵

در جدول بالا پاسخ هایی که در آنها درصد اتفاق نظر (نقطه ی اشتراک) بالای ۵۰ درصد کل نمونه بوده است، آورده شده است. با توجه به پرسش نامه ی اجرا شده که در بخش ضمايم الصاق شده است، به ترتیب باور به گزاره ی (۱) مربوط به سوال ۳۳ و باور به گزاره ی (۲) مربوط به سوال ۲۹ و باور به گزاره ی (۳) مربوط به سوال ۳۵ و باور به گزاره ی (۴) مربوط به سوال ۳۸ و در نهایت باور به گزاره ی (۵) برای به سوال ۴۳ می باشد که همه ی سوالات مربوط به متغیر باور می باشد.

جدول ۴: گزینش پاسخ های متغیر نگرش، بالای ۵۰ درصد، در کل نمونه (باتفکیک جنس و مدرک تحصیلی و

پایه ی تحصیلی

شماره	نگرش های رایج	درصد کل نمونه	جنسیت		مدرک تحصیلی والدین (تعداد)					پایه تحصیلی دانش آموزان (تعداد)					
			مذکر	مونث	سیکل	دیپلم	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس و بالاتر	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱	وابستگی دانش آموزان به تلفن هوشمند در آموزش آنلاین	۶۱	%۱۳	%۴۸	۲۸	۶۳	۲۸	۶۱	۲	۱۴	۲۲	۲۶	۳۰	۳۱	۵۲
۲	ترجیح روش آموزش حضوری بر آموزش آنلاین	۵۹/۸	%۱۱	%۴۹	۲۸	۶۲	۲۸	۶۱	۲	۱۱	۲۳	۲۸	۳۴	۴۰	۴۵
۳	کاهش نظارت معلمان در آموزش آنلاین در مقایسه با آموزش	۵۰	%۱۰	%۴۰	۱۸	۵۰	۲۲	۵۱	۴	۸	۱۷	۲۳	۲۹	۳۳	۳۵

																حضور
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	------

پاسخ های شماره ی (۱) مربوط به سوال ۸ و پاسخ های شماره ی (۲) مربوط به سوال ۱۶ و پاسخ های شماره ی (۳) برای سوال ۱۹ و هر سه مربوط به متغیر نگرش می باشند.

بررسی سوالات باز پاسخ:

در این قسمت از ذکر عینی کلیه ی پاسخ صرف نظر شده است و مهم ترین و پر تکرار ترینشان به صورت جدول موافق و مخالف ارائه می شود. موارد آورده شده جوابهایی است که شرکت کننده گان به اولین سوال باز پاسخ پرسش نامه داده اند. برای دیدگاه مخالف با توجه به نتیجه ی این پژوهش ۱۰ مورد و برای دیدگاه های موافق ۷ مورد را آورده ایم. سوال شماره ی ۴۴ پرسشنامه دیدگاه اولیای دانش آموزان را در قالب جملات کوتاه نشان می دهد، که به قرار زیر است. چه صحبتی در ارتباط با آموزش آنلاین دارید، به صورت کوتاه بنویسید.

جدول ۵: گزیده ای از پرتکرار ترین پاسخ ها برای اولین سوال باز پاسخ در مورد آموزش آنلاین

شماره	پاسخ ها
۱	دیدگاه های موافق
۲	دیدگاه های مخالف
۱	چون به صورت تماس تصویری و رودررو می باشد، خوب است.
۲	آموزش آنلاین در نظر معلم و اولیا و والدین جدی گرفته نمی شود.
۳	با توجه به فضای نامناسب مدارس، آموزش آنلاین نه بهترین گزینه، بلکه تنها گزینه ی انتخابی است که می تواند باشد. سلامتی از همه چیز با ارزش تر است، پس روش مناسبی است
۳	همه دانش آموزان به پدر و مادر تکیه می کنند، درس نمی خوانند.
۴	آموزش آنلاین برای مواقع ضروری خوب است.
۴	برای مقطع ابتدایی مناسب نیست.
۵	بهتر است آموزش آنلاین فقط برای درسهایی باشد که زیاد نیاز به تمرین ندارند و تنها برای درس های عمومی خوب است.
۵	کلاس آنلاین برای ما والدین مناسب نیست چون ما در طول روز خیلی کار روزمره داریم که باعث می شود نتوانیم به بقیه ی امور زندگی برسیم.
۶	آموزش آنلاین در کنار آموزش حضوری میتواند مفید باشد.
۶	آموزش آنلاین دانش آموزان رو تنبل و راحت طلب بار می آورد.
۷	اگر حجم مطالب تدریس متناسب باشد، خوب است
۷	عدم توجه به رقابت از دلایل ضعف آموزش آنلاین است.
۸	اگر دانش آموز مهارت و اراده و حوصله استفاده از آموزش آنلاین را داشته باشد، روشی بسیار مناسبی است.
۸	دانش آموز در آموزش آنلاین در بیشتر مواقع حضور ندارد.
۹	برای درسهایی مثل ریاضی و هنر مناسب نیست.
۱۰	بعضی از خانواده ها سواد کافی جهت همکاری در موارد درسی را ندارند.

همانطور که مشاهده می شود، در جدول بالا پرتکرار ترین پاسخ های اولیا دانش آموزان به صورت مخالف و موافق طبقه بندی شده است. اکنون به دومین سوال باز پاسخ که پیشنهاد هایی برای تقویت آموزش آنلاین است با ذکر پرتکرار ترین پیشنهادات پرداخته می شود. این سوال در پرسشنامه سوال ۴۵ و سوال آخر است که به صورت زیر است.

برای تقویت آموزش آنلاین چه راهکاری پیشنهاد می کنید، ذکر دو مورد کفایت.

جدول ۶: گزینه ای از پرتکرار ترین پیشنهادها برای دومین سوال باز پاسخ در مورد آموزش آنلاین

۱- آشنا کردن دانش آموزان با آموزش آنلاین از سنین پایین
۲- باید تولید محتوی بصورت متمرکز در وزارت آموزش و پرورش انجام شود.
۳- زمان آموزش آنلاین بیشتر باشد. همچنین مهارت و اشراف کامل معلم بر موضوعات درسی به طوری که نیاز به روخوانی از روی مطالب کتاب نباشد.
۴- چون در آموزش به صورت آنلاین بچه ها دیرتر یاد می گیرند، درس ها زود زود جلو نروند.
۵- معلمان راهبردی داشته باشند که دانش آموز بفهمند که معلم بر تکالیف و درس آنها نظارت دارد.
۶- پیشرفته کردن روش های تدریس متناسب با تحقیقات آموزشی و تربیتی جدید در سراسر دنیا.
۷- معلمان بیشتر پرسش و پاسخ داشته باشند.
۸- اجرای کارگاه های آموزشی جهت آشنا کردن والدین با مخاطرات فضای مجازی.
۹- آموزش آنلاین به صورت ترکیبی با آموزش حضوری استفاده شود.
۱۰- در نظر گرفتن کارگاه هایی تقویت سواد رسانه ای معلمان و دانش آموزان و اولیا.
۱۱- حضور مدیر مدرسه در فضای مجازی کلاس ها.
۱۲- معلم خودش تدریس کند و از محتوای آماده استفاده نکند.
۱۳- در آموزش آنلاین وقتی از معلمی سوال می شود، جوابگو باشد تا دانش آموز تقویت شود.
۱۴- معلم تنوع مطالب درسی ارائه شده را بالا ببرد و هنگام تدریس دقت بیشتری داشته باشد.
۱۵- برای تدریس محتوای متفاوت وقت متناسبی در نظر گرفته شود.
۱۶- معلم سختگیر تر باشد.
۱۷- به روح و معنویات و تربیت دانش آموزان توجه شود.
۱۸- وقتی یا فعالیتی در ارتباط با هنر در نظر گرفته شود.
۱۹- راه کار هایی جهت تهیه ی گوشی هوشمند برای خانواده های کم بضاعت در نظر گرفته شود.
۲۰- تکیه بر ارائه مطالب به صورت لایو (پخش زنده).
۲۱- بررسی تکالیف به صورت دقیق.
۲۲- ساعات تدریس طبق برنامه معین و دقیق باشد و پرهیز از تغییر مکرر زمان تدریس یا ازمون.
۲۳- مواقع امتحان معلم با ارتباط با دانش آموز باعث رفع استرس آنها شود.
۲۴- تشویق و ملزم کردن دانش آموزان به انجام فعالیت های آموزشی از طریق تماس تصویری.
۲۵- برنامه آموزشی و تقویتی و تدریس به صورت هماهنگ از طریق سیمای استانی پخش شود.
۲۶- استفاده از اپلیکشن های تخصصی برای تدریس.
۲۷- صفات شخصیتی معلم تقویت شود، معلم اخلاق خوبی داشته باشد هر چند ممکن است خسته شود.
۲۸- انتظام تکالیف پایان هفته و بررسی نقاط ضعف و قوت دانش آموزان و برگزاری جلسات رفع اشکال.
۲۹- گروه های درسی کوچک تر شوند (از نظر اعضای دانش آموزان)، و برای هر گروه نماینده تعیین شود تا با معلم جهت نظارت همکاری داشته باشد.
۳۰- چند دقیقه قبل از شروع کلاس معلم اطلاع رسانی کند تا دانش آموزان آماده شوند.
۳۱- زمانی برای سوال پرسیدن غیر منتظره در نظر گرفته شود.
۳۲- در مواقع ضرور معلمان با والدین همکاری داشته باشند و به نظر اولیا اهمیت داده شود.

۳۳- سعی شود تمام مطالب کتاب ها آموزش داده شود و معلم از برخی مطالب درسی به سادگی نگذرد.
۳۴- از محتوای رسانه ای متناسب با مقطع و سن دانش آموزان استفاده شود مثلاً استفاده از فیلمهای انیمیشنی برای پایه های پایین ابتدایی.
۳۵- بازخورد معلمان برای دانش آموزان ضروری است.
۳۶- معلمان با دانش آموزان دوست صمیمی باشند.

بحث و نتیجه گیری پیرامون یافته‌های استنباطی پژوهش

پرسش اصلی پژوهش:

باورها و نگرش والدین در مورد یادگیری آنلاین دانش آموزان دبستانی طی بیماری کووید^{۳۱}، چگونه است؟

همان‌طور که نتایج جدول (۳-۴) نشان داد، در مورد استقلال و ارتباط متغیرهای اصلی پژوهش (باور و نگرش) با متغیرهای جنس و مدرک تحصیلی والدین و پایه‌ی تحصیلی دانش آموزان، شش نتیجه به دست آمد که سه نتیجه در ارتباط با متغیر باور و سه نتیجه در ارتباط با متغیر نگرش است، که به قرار زیر است:

- ۱- جنسیت نقشی در تبیین یا تغییر باور والدین در مورد آموزش آنلاین ندارد.
- ۲- پایه‌ی تحصیلی دانش آموزان در هنگام آموزش آنلاین در طول کووید ۱۹ بر باور والدینشان تأثیر گذار بوده است.
- ۳- مدرک تحصیلی و سطح سواد والدین به شدت بر باور آنها در مورد روش آموزش آنلاین در طول بیماری کووید ۱۹ مؤثر بوده است.
- ۴- چگونگی نگرش والدین در مورد آموزش آنلاین در طول کووید ۱۹، مستقل از جنسیت آنها می باشد.
- ۵- چگونگی نگرش والدین در مورد آموزش آنلاین تحت تأثیر مدرک تحصیلی و سطح سوادشان است.
- ۶- نگرش والدین در مورد آموزش آنلاین به شدت متأثر از پایه‌ی تحصیلی دانش آموزانشان در هنگام آموزش آنلاین در طول کووید ۱۹ بوده است.

این یافته با بخش عمده‌ای از پیشینه پژوهشی همسویی دارد. از جمله با نتایج پژوهش‌های کلارک و دیگران (۲۰۲۱)، گرهس و دیگران (۲۰۲۱)، پارنا ما^{۳۲} و دیگران (۲۰۲۱)، استیتز^{۳۳} و دیگران (۲۰۲۱)، پیتر و^{۳۴} و واهایو^{۳۵} و دیگران (۲۰۲۰)، آنجر و ویلیام^{۳۶} آر میران (۲۰۲۰)، تاحود زیادی همسو است و با نتایج پژوهش‌های ژانگ (۲۰۲۱)، دانگ و دیگران (۲۰۱۹)، همسویی کامل دارد.

عموماً باور والدین در مورد آموزش آنلاین در مقطع ابتدایی این است که اولاً؛ دانش آموزان در روش آموزش آنلاین عملکرد ضعیف تری نسبت به روش آموزش حضوری دارند. دوماً؛ میزان تقلب و راه‌های تقلب در آموزش آنلاین به شدت بالاست و این مورد سنجش و ارزشیابی درست از عملکرد تحصیلی دانش آموزان را با مشکل مواجه کرده است. سوماً؛ آموزش آنلاین در زمینه‌های مختلف مشکلات جدی برای خانواده‌ها ایجاد کرده است. چهارم؛ اینکه اولیا معتقدند سرعت اینترنت، که مهم‌ترین زیرساخت آموزش آنلاین است، متناسب با این روش آموزشی نیست. پنجم؛ اینکه والدین دانش آموزان، اُفت شدید تحصیلی فرزندشان در طی کووید ۱۹ را معلول روش آموزش آنلاین می دانند. حال با توجه به مجموع باورهای والدین در مورد روش آموزش آنلاین در طول بیماری کووید ۱۹ و با عنایت به این موضوع که باورها از مهم‌ترین زیرساخت‌های نگرش هستند (آلپورت، ۱۹۳۵) و با استناد به نتایج جدول متوجه می شویم، نگرش اولیا در مورد آموزش آنلاین در طول همه‌گیری کووید ۱۹، منفی است. در واقع آنها احساس می کنند آموزش آنلاین باعث وابستگی دانش آموزان به تلفن هوشمند می شود و

³¹ Covid disease 19

³²-Parnama

³³-Statz

³⁴-Pietro

³⁵-Wahioo

³⁶-Anjar and Miran

روش آموزش آنلاین در مقابل آموزش حضوری، نمی تواند به آموزش و پرورش فرزندشان آنگونه که شایسته است بپردازد. همچنین با توجه به اینکه والدین احساس می کنند که در آموزش آنلاین معلمان نمی توانند بر روند تعلیم و تربیت فرزندشان نظارت درستی داشته باشند، پس پذیرش روش آموزش آنلاین را بر نمی تابند و در مقابل روش آموزش حضوری را ترجیح می دهند.

سوال دوم پژوهش:

برای ایجاد نگرش و دیدگاه مثبت در مورد آموزش آنلاین چه اقداماتی لازم است؟

جواب این سوال پژوهش در کارایی و کارآمدی روش آموزش آنلاین است. در واقع اگر این روش بتواند به عنوان روشی مناسب، مفید و کارآمد شناخته شود، باورها و نگرش های نادرست در مورد آن نیز متحول می شود. معلمان و دانش آموزان سبک جدید تدریس و درس خواندن در فضای مجازی را پذیرفته اند، اما این پذیرش به تنهایی دال بر عملکرد خوب و موثر کلاس نخواهد بود. هدف اصلی در آموزش و تحصیل، که ارتقای سطح علمی و تربیتی دانش آموزان می باشد، تغییر آنچنانی نکرده است. فقط بستر آموزشی متفاوت شده و دانش آموزان نوع جدیدی از آموزش را تجربه می کنند. یکی از تصورات رایج در رابطه با کلاس های مجازی مؤثر نبودن آموزش و یادگیری دانش آموزان در این بستر آموزشی می باشد. کم توجهی به مطالب و بی مسئولیتی دانش آموزان در برابر تکالیف درسی، ناشی از عدم اطمینان به آموزش مجازی و نداشتن اطلاعات کافی در این زمینه می باشد. با توجه به فراگیری وپروس کرونا در حال حاضر، آموزش الکترونیک و مجازی تنها بستر آموزشی این ایام هستند و به تعویق انداختن آموزش کار معقولانه ای نخواهد بود یعنی می شود گفت درس خواندن بی کیفیت بهتر از اصلا درس نخواندن است. لذا برگزاری کلاس های مجازی مؤثر از اهمیت بالایی برخوردارند. ضمن آنکه دانش آموزان برای یادگیری نیازمند یک محیط فعال و پویا هستند. با به کارگیری خلاقیت در تدریس مجازی می توان شرایط را برای یادگیری بهتر دانش آموزان فراهم آورد. با به کارگیری استراتژی و تکنیک های نوین می توان عملکرد آموزش مجازی را بهبود بخشید و بازدهی آن را افزایش داد. بهترین روش برای بهتر شدن آموزش مجازی استفاده درست و بهینه از ابزارهای فناوری در دسترس و ایجاد تعامل با دانش آموزان در فضای مجازی می باشد. از مهم ترین اقدامات جهت تغییر باور و نگرش در مورد آموزش آنلاین می توان به موارد زیر اشاره کرد.

۱. مشخص کردن برنامه ی آموزشی و تعیین حد و حدود

در هر محیط آموزشی مشخص بودن مرزها و برنامه ها بسیار مهم هستند، به ویژه در فضای مجازی که این تصور برای دانش آموزان وجود دارد که هر زمان و در هر ساعت می توانند تکالیف درسی خود را ارائه دهند و یا این انتظار را از معلم دارند که در هر ساعت از شبانه روز پاسخگوی آنها باشد. از طرفی معلمان نیز باید برنامه درسی مشخص و زمان بندی مناسبی برای ارائه مطالب آموزشی، دریافت تکالیف و برگزاری آزمون داشته باشند. معلمان می توانند برنامه مشخص شده را در اختیار اولیا و دانش آموزان بگذارند. به عنوان مثال روز، ساعت، موضوع درسی و مدت زمان آموزش و فعالیت دانش آموزان را مشخص کنند. نداشتن برنامه آموزشی و مشخص نکردن مرز و حریم شخصی منجر به بی نظمی و آشفتگی در فرایند تدریس و یادگیری می شود. این مسأله کاملا دو طرفه است. اگر بدون برنامه اقدام به هر آموزشی کرد، هم برای معلمان و هم برای دانش آموزان و اولیای آنها، مشکلاتی پیش می آید و منجر به کاهش بازدهی کلاس می شود.

۲. تولید محتوای آموزشی جذاب

ارائه محتوای آموزشی جذاب باعث علاقه مندی دانش آموزان به مطالب درسی و فعالیت بیشتر آنها در فضای آموزش مجازی می شود. همانطور که در کلاس های حضوری یادگیری دانش آموزان مستلزم به کارگیری مهارت های شنیداری، دیداری و ذهنی می باشد، در فضای مجازی نیز این امر اهمیت بسزایی دارد. لذا معلمان با ارائه مطالب درسی و تولید محتوای آموزشی سمعی و بصری می توانند توانایی های ذهنی و مهارتهای دانش آموزان را به چالش بکشانند. معلمان می توانند در تدریس دروس به ویژه به شیوه ی مجازی، برای درسهای نظیر ریاضی، علوم، فیزیک و... با استفاده از ابزارهای فناوری به تولید محتوای آموزشی خلاقانه بپردازند. محتوای آموزشی در فضای مجازی می تواند به شکل های فیلم آموزشی تهیه و ضبط شده توسط معلم، فایل های صوتی، فیلم های کوتاه، تصاویر گرافیکی، عکس های اسلایدی، فایل های پی دی اف و پاورپوینت باشد.

۳. استفاده از فیلم ها و نرم افزارهای آموزشی

به کارگیری نرم افزار ها و فیلم های کمک آموزشی از جمله روش های بهتر شدن تدریس در فضای مجازی می باشد که همگام با آموزش معلم موجب تشبیت و نهادینه شدن مطالب آموزشی می شوند. فیلم های آموزشی از ابزارهای آموزشی سمعی و بصری قوی هستند که در این شرایط کمک شایانی به معلمان و اولیاء در آموزش دانش آموزان می کنند و زمینه را برای یادگیری هرچه بیشتر دانش آموزان فراهم می آورند. نرم افزار های آموزشی نیز با ایجاد فضای آموزشی پویا و ارائه محتوای آموزشی خلاقانه از جمله ابزار های کمک آموزشی مطرح می باشند. به ویژه در مقطع ابتدایی. در حال حاضر بسیاری از اولیا و معلمان استفاده از نرم افزارهای آموزشی پایه ی ابتدایی را در برنامه آموزشی خود قرار داده اند. فیلم های آموزشی باید بیشتر به صورت معلم ساخته باشند و توسط نرم افزار های کمپرس ویدیو، فشرده سازی شوند تا حجم کمتری از داده های اینترنتی را مصرف کنند. همینطور می توان جهت تسهیل ارسال این فیلم ها لینک (آدرس اینترنتی) آن را به اشتراک گذاشت. همچنین نرم افزار های آموزشی برای آموزش آنلاین در مقطع ابتدایی نظیر میشا و کوشا، کیف الکترونیکی آریا، نرم افزار رهپویان، مداد، لوح دانش، بسته ی پرش، آموزش علوم فندق، مدرسه ی من، و نرم افزار اینترنتی شاد که به صورت رسمی از طرف آموزش و پرورش برای همه ی مقاطع در نظر گرفته شده است می توانند مورد استفاده قرار گیرند.

۴. تشکیل گروه های آموزشی کوچک

گروه های آموزشی که در بستر مجازی توسط معلمان ساخته می شود باید تعداد عضو کمی داشته باشند؛ مثلاً معلم یک کلاس ۳۰ نفره را به ۳ گروه ده نفره تقسیم کند و از خود دانش آموزان جهت مدیریت آن کمک بگیرد. کوچک نگه داشتن اندازه گروه های کلاسی موجب ارزیابی دقیق تر دانش آموزان و کنترل کلاس مجازی می شود. در گروه های آموزشی کوچک ضمن برقراری ارتباط عمیق تر با دانش آموزان و دریافت بازخور از آنان، معلمان می توانند ارزیابی بهتری از عملکرد دانش آموز داشته و به شناخت دقیق تری از توانایی های دانش آموزان و نقاط ضعف و قوت آنان دست یابند.

۵. تعامل معلم با دانش آموزان

از زمان های قدیم تعامل از جمله راه های انتقال مفاهیم و مطالب بوده است لذا دانش آموزان برای فراگیری مطالب نیاز به برقراری ارتباط دیداری و شنیداری با معلم و همکلاسی هایشان دارند تا به راحتی بتوانند مطالب آموزشی را درک و به تجزیه و تحلیل آن بپردازند. بعضی از دانش آموزان درونگرا هستند و یادگیری مطالب آموزشی از طریق فایل های آموزشی برای آنها کار بسیار آسانی می باشد اما برخی از دانش آموزان برونگرا هستند و یادگیری آنها در گرو حضور فعال آنها و تعامل آنها با دیگران می باشد. برقراری ارتباط با دانش آموزان می تواند از طریق تماس تصویری، تماس صوتی، ویدیو کنفرانس در بستر پلتفرم هایی مانند واتساپ، شاد، ادوبی کانکت و اسکای روم باشد. لذا دانش آموزان می توانند از طریق برقراری ارتباط دیداری و شنیداری با معلمان به رفع اشکال و دوره ی مطالب درسی بپردازند.

۶. تقویت ارتباط دانش آموزان با یکدیگر

یک گروه مجازی تشکیل دهید تا دانش آموزان بتوانند درباره مباحث آموزشی، کار های گروهی و فعالیت های درسی خود به گفت و گو بپردازند. در این گروه ها دانش آموزان می توانند نظرات و ایده های خود را به اشتراک بگذارند. معلمان می توانند موضوعاتی مرتبط با درس را مشخص کنند و از آنها بخواهند درباره ی موضوع مورد نظر مطالعه داشته باشند و در بازه زمانی مشخص به بحث و گفتمان با یکدیگر بپردازند. در این حالت دانش آموزان به صورت غیر مستقیم مطالعاتی با موضوع درس داشته صرفاً به خاطر اینکه در گروه حرفی برای گفتن داشته باشند و بتوانند نظرات خود را بیان کنند. این گروه ها می تواند باعث ایجاد رقابت و انگیزه بین دانش آموزان شود در صورتی که فعالیت در این گروه ها و بحث ها با نظارت کامل معلمان صورت گیرد. ایجاد فضا و گروهایی برای گفتمان دانش آموزان با یکدیگر نیز که به صورت غیر مستقیم ارتباطی با موضوع درس داشته باشند، یا صرفاً به خاطر اینکه دانش آموزان نظرات خود را بیان کنند. لزوماً در این گروه ها باید قوانینی دقیق و منظم در نظر گرفته شود.

۷. پرسش و پاسخ و آزمون های آنلاین

متأسفانه متوجه شده ایم تا زمانی که پرسش و پاسخ، امتحان، آزمون و از همه مهم تر نتیجه و بازخوردی در کار نباشد، درس خواندنی در کار نخواهد بود. یکی از اهرم های محرک دانش آموزان برای درس خواندن و حضور پویا در فعالیت های کلاسی وجود نمره و امتحان می باشد. معلمان باید در ابتدای شروع هر دوره ی آموزشی طریقه ی نمره دهی خود را در کلاس مشخص کنند، هدف از اینکار تاکید بر نمره محور بودن نیست اما در نظر نداشتن نمره و امتیاز برای عملکرد دانش آموزان تمامی آموزش را زیر سوال می برد و منجر به نادیده گرفتن درس می شود و از همه مهم تر آموزش بدون بازخور هیچ فایده ای ندارد. در این زمینه معلمان می توانند به پرسش و پاسخ از طریق تماس تصویری بپردازند و یا از برنامه ها و سایت های آزمون ساز آنلاین استفاده کنند. برخی از رسانه های پیام رسان قابلیت طراحی سوالات چند گزینه ای را دارند. برگزاری آزمون و استفاده از سوالات تستی زمینه را برای رقابت دانش آموزان فراهم می کنند و باعث حضور فعال در کلاس های مجازی می شوند. همینطور برای چالش انگیز کردن فضای آموزشی می توان با فعالیت هایی همچون تولید محتوای بصری، پادکست و پاورپوینت در رابطه با موضوعات درسی مشخص شده، امتیاز و نمره در نظر گرفت. پیام رسان شاد قابلیت طراحی آزمون های متفاوت از جمله سوالات چند گزینه ای را دارد. همچنین می توان از سایت های آزمون آنلاین مثل، گاما و تیزلند و.. استفاده کرد. ذکر این نکته ضروری است که هر آموزشی حتی آموزش آنلاین نباید به هیچ عنوان معلم محور باشد لذا می توان از دانش آموزان جهت تولید محتوای الکترونیکی، استفاده کرد. پیشنهاد می شود در سیاست های دولت از طریق نظام آموزش و پرورش و سایر مراکز آموزشی تربیتی، برنامه ای نظام مند و رسمی جهت پیاده سازی نظام آموزش آنلاین در نظر گرفته شود. قوانین و بخشنامه های مربوطه شفاف سازی شود، زیر ساخت های مورد نیاز تامین شود، کارگاه های آموزشی برای مدرسان در نظر گرفته شود و مخاطبان آموزش و پرورش اعم از معلمان و مربیان و دانش آموزان و اولیا جهت استفاده از این شیوه ی آموزش و اعتماد به یادگیری حاصله از آن، توجیه شوند.

پیشنهاد های پژوهشی

- ۱- با توجه به اینکه جامعه آماری این پژوهش، صرفاً اولیای دانش آموزان ابتدایی در شهر یاسوج بودند، پیشنهاد می شود این پژوهش روی دانش آموزان سایر شهرستان ها، استان ها و سایر مقاطع تحصیلی نیز انجام و نتایج آن با پژوهش حاضر مقایسه شود.
- ۲- چون اطلاعات مورد نظر از طریق پرسشنامه های مداخله - کاغذی صرفاً در یک مقطع زمانی خاص جمع آوری شد، لذا پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی از ابزارهای اندازه گیری دیگری مانند مصاحبه و مشاهده مستقیم و تطبیق پژوهشی نیز استفاده شود و همچنین تعدادی سوالات باز پاسخ و ابزار مناسب جهت اندازه گیری نیر با حساسیت بیشتری انتخاب شود.
- ۳- از آنجا که در این پژوهش تنها باور و نگرش اولیا در ارتباط با آموزش آنلاین بررسی و تبیین شد، پیشنهاد می شود موارد دیگر اعم از چالش های آموزش آنلاین، روشهای تدریس در آموزش آنلاین، راهکارهایی جهت تقویت سواد رسانه ای معلمان و اولیا و دانش آموزان، ارایه و پیشنهاد الگویی رسمی و نظام مند جهت اجرای آموزش به روش آنلاین، به صورت ویژه مورد بررسی قرار گیرد.
- ۴- پیشنهاد می شود در پژوهش های آتی به این مساله پرداخته شود که چرا آموزش آنلاین جدی گرفته نمی شود. همینطور مطالبی نظیر وابستگی دانش آموزان به ابزارهای دیجیتال، بررسی نظارت معلمان بر عملکرد تحصیلی و تربیتی دانش آموزان در آموزش آنلاین، تقلب دانش آموزان در آموزش آنلاین، سنجش و ارزشیابی در آموزش آنلاین، آفت تحصیلی در آموزش آنلاین و مشکلات آموزش آنلاین برای خانواده ها، بررسی شود.

پیشنهادهای کاربردی

- ۱- پیشنهاد می‌شود تمام جامعه‌ی آموزش و پرورش معلمان و مدیران مدارس، مشاوران آموزشی و اولیا دانش‌آموزانی که به نحوی با آموزش آنلاین سروکار دارند از نتایج پژوهش حاضر در جهت تقویت آموزش و پرورش و کاهش چالش‌های آموزشی و تحصیلی-تربیتی دانش‌آموزان، استفاده نمایند.
- ۲- پیشنهاد می‌شود در جهت افزایش سطح سواد رسانه‌ای معلمان دوره‌ی آموزشی مناسب به صورت رسمی یا ضمن خدمت، برگزار شود.
- ۳- با توجه به اینکه یافته‌های این پژوهش امکان دست‌یابی و تحلیل عوامل مؤثر در پیشرفت همه‌جانبه‌ی آموزش و پرورش به صورت آنلاین، را بررسی می‌کند؛ این موضوع می‌تواند سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های مرتبط در حوزه‌های تحصیلی و تربیتی دانش‌آموزان را تسهیل کند؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود از نتایج این پژوهش در این زمینه استفاده شود.

منابع

۱. ابینز، استیفن؛ مبانی رفتار سازمانی، ترجمه علی پارسائیان و محمد اعرابی، تهران، دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۷۶، ص ۴۰.
۲. اتکینسون، ر، و هیلگارد، ا. (۱۳۹۱). زمینه روانشناسی، ترجمه م، ساعتچی، رشت، انتشارات گپ، ص ۲۹۵.
۳. ارونسون، ایوت؛ روان‌شناسی اجتماعی، حسین شکرکن، تهران، رشد، ۱۳۸۹، ویرایش هشتم، ص ۱۳۵.
۴. آریان‌پور، منوچهر و دیگران؛ فرهنگ انگلیسی به فارسی، ۱۳۸۵، تهران، جهان‌رایانه، چاپ ششم، ج ۲، ص ۲۰۱.
۵. آپورت، گوردن دبلیو و جونز، ادوارد ای؛ روان‌شناسی اجتماعی از آغاز تاکنون، محمدنقی منشی طوسی، مشهد، آستان قدس رضوی، ۱۳۷۱، چاپ اول، ص ۱۱۶.
۶. بدار، لوک و دزیل، ژوزه و لامارش، لوک؛ روان‌شناسی اجتماعی، حمزه گنجی، تهران، ۱۳۸۹، ساوالان، چاپ هفتم، ص ۹۲.
۷. پارسا، محمد؛ زمینه روان‌شناسی نوین، تهران، بعثت، ۱۳۸۳، چاپ بیستم، ص ۳۱۲.
۸. تقی‌زاده، علیرضا (۱۳۹۵). نقش اولیا در پیشبرد اهداف آموزش و پرورش کودکان در مقطع ابتدایی، تهران: کنگره‌ی بین‌المللی علوم اسلامی، علوم انسانی.
۹. حسن پاشا شریفی (۱۳۸۱). اصول روان‌سنجی و روان‌آزمایی. تهران، رشد، چاپ هشتم، صفحه ۴۱۳.
۱۰. دلشاد نوقایی علی، دارابی فاطمه، مشکلی مهدی. تأثیر آموزش بر اساس تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده بر میزان و نحوه نظارت والدین بر تماشای تلویزیون دانش‌آموزان. مجله دانشگاه علوم پزشکی تربت حیدریه، ۱۳۹۲؛ ۱ (۴) : ۷-۱۷.
۱۱. سایت رسمی محمد جانبلاغی. دریافت‌شده در ۱۱ اردیبهشت ۱۳۹۹.
۱۲. صیرفی، تینا. (۱۳۹۴). پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی، پرتال تخصصی مددکاری اجتماعی ایران، ۹ آبان ۱۳۹۴.
۱۳. غالبان، شهرزاد، زال‌پور، امیر (۱۳۹۸). شناسایی عوامل موفقیت یادگیری الکترونیکی مورد مطالعه: دانشجویان تربیت‌بدنی دانشگاه شهید چمران اهواز، مجله‌ی توسعه‌ی آموزش جندی‌شاپور فصلنامه‌ی مرکز مطالعات و توسعه‌ی آموزش علوم پزشکی سال دهم، شماره ۲.
۱۴. غنی‌زاده بافقی مریم. آسیب‌شناسی تأثیر کووید ۱۹ بر حقوق کودکان و راهکارهای حمایتی؛ با تأکید بر کنوانسیون حقوق کودک.
۱۵. قراخانلو، ابوالفضل. (۱۳۹۴). تئوری تغییر. انتشارات تعالی، چاپ اول.
۱۶. کریستنسن، یان و واگنر، هاگ و هالیدی، سباستین؛ روان‌شناسی عمومی، ابولقاسم بشیری و دیگران، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، چاپ اول، ۱۳۸۵، ص ۵۰۴.

۱۷. کریمی، یوسف؛ روان‌شناسی اجتماعی، تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور، ۱۳۸۹، چاپ دوازدهم، ص ۲۲۳.
۱۸. مارک روش بلاو و ادیل نیون؛ روان‌شناسی اجتماعی، ترجمه سید محمد دادگران، مروارید، تهران، چاپ دوم، ص ۱۱۹.
۱۹. موسوی، سید عرفان. (۱۳۹۲). نقش تلفن همراه در تعاملات میان فردی و ارتباطات اجتماعی (مطالعه موردی شهروندان کرج). پایان نامه کارشناسی ارشد علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اردبیل.
20. Arora, S. (2019). Online Learning. Maharshi Dayanand University <https://www.researchgate.net/publication/332833360>.
21. Akopov, G. Tiratsuyan, T. Kurysheva, Y. (2021). The role of higher education institutions in the development of intellectual capital. *ICSR*, 7(9), 68-116.
22. Bednar A & Levie WH. Attitude-change principles. In M. Fleming & W.H. Levie (Eds.), *Instructional message design: Principles from the behavioral and cognitive sciences* (pp. 283-304). Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications. 1993.
23. Butnaru, G.I.; Nit, V.; Anichiti, A.; Brînz, G. The Effectiveness of Online Education during Covid 19 Pandemic—A Comparative Analysis between the Cell Press. (2007, September 20). How The Brain Handles Surprise, Good And Bad. *ScienceDaily*. Retrieved December 15, 2021 from www.sciencedaily.com/releases/2007/09/070919121557.html
24. Lock Lee, L. (2005) "Knowledge Management Tool and Techniques", Elsevier Butterworth Heinemann, pp. 123-130.
25. Misiri, O. Ergulec, F. (2021). Emergency remote teaching during the COVID-19 pandemic: Parents experiences and perspectives. *Education and Information Technologies*, <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10520-4>.
26. Mirahmadizadeh, A. Ranjbar, K. Shahriarirad, R. Erfani, A. Ghaem, H. Jafari, K.H. & Rahimi, T. (2020). Evaluation of students' attitude and emotions towards the sudden closure of schools during the COVID-19 pandemic: a cross-sectional study. *BMC psychology*, <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10520-4>.
27. Perceptions of Academic Students and High School Students from Romania. *Sustainability* 2021, 13, 5311.
28. Primmer, Justin (2018). "The nature and purpose of belief". *Journal of Mind and Behavior*. 29 (3): 219–239. Retrieved 3 June 2018. The purpose of belief is to guide action, not to indicate truth.
29. Puccioni, J. (2015). Parents' conceptions of school readiness, transition practices, and children's academic achievement trajectories. *The Journal of Educational Research*, 108(2), 130–147. <https://doi.org/10.1080/00220671.2013.850399>.
30. Robbins, S. (2009). *Comportamiento organizacional*. Decimotercera edición, PEARSON EDUCACIÓN, ISBN: 978-607-442-098-2.
31. World Health Organization. (2020). Archived from the original on 31 January 2020. Retrieved 30 January 2020.
32. Zhang, Tianhong, "Chinese Parents' Perception of Emergency Remote K-12 Teaching-learning in China During the COVID-19 Pandemic" (2021). *Education Faculty Publications*. 118.
33. Etor, C. R., Mbon, U. F., & Ekanem, E. E. (2013). Primary Education as a Foundation for Qualitative Higher Education in Nigeria. *Journal of Education and Learning*, 2(2), 155-164.
34. <http://www.sciencedaily.com>
35. <http://owlcation.com/@docmo>.

38. Mirahmadizadeh, A., Ranjbar, K., Shahriarirad, R., Erfani, A., Ghaem, H., Jafari, K., & Rahimi, T. (2020). Evaluation of students' attitude and emotions towards the sudden closure of schools during the COVID-19 pandemic: a cross-sectional study. *BMC psychology*, 8(1), 1-7.
39. Lau, E. Y. H., Li, J. B., & Lee, K. (2021). Online learning and parent satisfaction during COVID-19: Child competence in independent learning as a moderator. *Early Education and Development*, 32(6), 830-842. Primmer, J. (2018). Belief. *Primmer, Justin, The Stanford Encyclopedia of Philosophy, Stanford, CA: The Metaphysics Research Lab, retrieved, 20082018-0906*.
40. Shokri, O., Rashidipour, F., & Sharifi, M. (2020). Students' Lived Experience of Online Learning during the COVID-19 Disease: An Interpretative Phenomenological Analysis. *Journal of Applied Psychology*, 14(2), 145-123. James, W. (1905). The sentiment of rationality. *Longmans, Green and Company*.
41. Allport, G. W., Clark, K., & Pettigrew, T. (1954). *The nature of prejudice*.
42. Kolak, A., Markic, I., Horvat, Z., Klemencic, M., & Stojanac, M. (2021). When the Parent Becomes the Teacher--Attitudes on Distance Learning in the Time of " Corona-Teaching" from Parents' Perspective. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 20(1), 85-94.
43. urnama, S., Ulfah, M., Machali, I., Wibowo, A., & Narmaditya, B. S. (2021). Does digital literacy influence students' online risk? Evidence from Covid-19. *Heliyon*, 7(6), e07406.
44. Ranjbar Kouchaksaraei, S., Rohaninasab, M., Nikjo, P., & Jannati, Y. (2021). The education users' opinion about the E-learning in Covid-19 pandemic in the world: a review study. *Clinical Excellence*, 10(4), 41-51.